

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**PROCEEDINGS
of the XIX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**2024
Астана**

УДК 001

ББК 72

G99

«ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024» студенттер мен жас ғалымдардың XIX Халықаралық ғылыми конференциясы = XIX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024» = The XIX International Scientific Conference for students and young scholars «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024». – Астана: – 7478 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-7697-07-5

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001

ББК 72

G99

ISBN 978-601-7697-07-5

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024**

4. Варакин М.В. Разработка мобильных приложений под Android. УЦ «Специалист» при МГТУ им. Н. Э. Баумана, 2018.
5. Фаулер М. UML. Основы. Краткое руководство по стандартному языку объектного моделирования. - Москва: Символ-плюс, 2017. - 192
6. Нотон Java. Справочное руководство. Все, что необходимо для программирования на Java / Нотон, Патрик. - М.: Бином, 2019. - 448 с.
7. Майер, Рето Android 2. Программирование приложений для планшетных компьютеров и смартфонов / Рето Майер. - М.: Эксмо, 2021. - 277 с.
8. Машнин, Т.С. Eclipse: разработка RCP-, Web-, Ajax- и Android-приложений на Java / Т.С. Машнин. - СПб.: BHV, 2018. - 384 с.

ӘОЖ 371.322.8

КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУДАҒЫ АКТ ӘЛЕУЕТІ: ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ТИІМДІЛІГІ МЕН АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ

Ибрагим Мәдина Қдырбайқызы
madina_donya@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Ақпараттық технологиялар факультеті, Педагогикалық
өлшеулер мамандығының 1-курс магистранты, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі – А.Е. Карымсакова

Бағалау деректерін тиімді пайдалану білім беру жүйесінің негізі болып табылады. Дұрыс құрастырылған бағалау жүйесі бағалау нәтижелерін сапалы талдаумен қатар ұлттық білім беру жүйесін жетілдірудің қуатты құралы бола алады. Осы мыңжылдықтың өткен жиырма жылы бүкіл әлемде бағалау реформаларымен ерекшеленуі кездейсоқ емес. Қазіргі Қазақстандағы әлеуметтік-мәдени және білім беру жағдайларының өзгеруі мектептегі білім беру жүйесінің барлық құрамдас бөліктерінің: білім беру мақсаттарының, білім беру мазмұнының, оқыту стратегияларының, жоспарланған нәтижелердің, технологиялар мен бағалау құралдарының бірізділігін қамтамасыз ету қажеттілігін туғызды. Осыған байланысты Қазақстан Республикасының мектептегі білім беру жүйесінде мектеп оқушыларының оқу жетістіктерін критериалды бағалау енгізілді. Мұғалімдерге критериалды бағалау туралы нұсқаулықтар әзірлеу бойынша алдын ала жұмыстар жүргізілді. Алайда, бұл нұсқаулықтар шетелдік зерттеушілер анықтаған жиынтық және формативті бағалау тәжірибесімен байланысты көптеген тәуекелдерді ескермейді, нәтижесінде критериалды бағалау жүйесін енгізу мектеп мұғалімдері, оқушылар мен ата-аналар үшін үлкен қиындықтарды тудырады. Сондықтан Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020 – 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы ғалымдар мен педагогтарды мектепте критериалды бағалау жүйесін жетілдіруге бағыттайды [1].

Педагогикадағы критериалды бағалауды зерттеуге Назарбаев Зияткерлік Мектептерінің мұғалімдері И.О. Можаева, А.С. Шилибекова, Д.Б. Зиеденова елеулі үлес қосты, олар «Руководство по критериальному оцениванию для учителей основной и общей средней школ» атты оқу құралын шығарды. Оқу-әдістемелік құралда нақты әзірленген критерийлер негізінде білім алушылардың нақты қол жеткізген оқу нәтижелерін оқытудың күтілетін нәтижелерімен байланыстыру процесі ретінде критериалды бағалаудың анықтамалары беріледі. Нұсқаулықта терминдер мен анықтамалар, критериалды бағалау принциптері, негізгі және жалпы орта мектеп мұғалімдерінің қызметіндегі білім алушылардың оқу жетістіктерін формативті және жиынтық бағалау процестерін жоспарлау және ұйымдастыру мәселелері берілген [2].

Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) қолдануға негізделген критериалды бағалау білім беру мекемелеріндегі оқушылардың білімін, дағдылары мен құзыреттіліктерін бағалаудың тиімді құралы болып табылады. Бұл тәсіл дәлірек, объективті және ыңғайлы бағалау әдістерін жасай отырып, заманауи технологиялардың

артықшылықтарын педагогикалық әдістермен біріктіреді. Соңғы онжылдықтарда ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) оқу процесінің ажырамас бөлігіне айналды. Дегенмен, олардың мүмкіндіктеріне қарамастан, көптеген мұғалімдер оларды, әсіресе критериалды бағалау контекстінде қолданудан тартынуда. Осы тұрғыда біз мектеп мұғалімдер арасында сауалнаманы өткіздік. Бұл мақалада сауалнама нәтижелерін, сонымен қатар критериалды бағалауда АКТ-ны қолданудың артықшылықтарын қарастырамыз.

Сауалнаманың мақсаты – мектептерде критериалды бағалауда АКТ-ны қолдануды диагностикалау: мұғалімдердің жаңа технологияларды қолдануға қызығушылығы мен білімін анықтау. Сауалнама әртүрлі мектептердің мұғалімдерінің қатысуымен ұйымдастырылды. Олар критериалды бағалау процесінде қандай нақты АКТ құралдарын қолданатыны туралы, сонымен қатар қаншалықты жиі пайдаланатыны туралы жауап берді. Сауалнамада оқушыларды бағалауда әр түрлі технологияларды қолдануға қатысты, сондай-ақ АКТ қолдану тиімділігі туралы 12 сұрақ болды.

Сауалнама нәтижелері мұғалімдердің көпшілігі бағалау процесінде АКТ-ны толық пайдаланбайтынын көрсетті (сауалнамадан өткен респонденттердің 65%). Атап айтқанда, көбісі оқушы жұмысын бағалау үшін электрондық кестелерді немесе арнайы бағдарламаларды пайдаланбайды. Сондай-ақ оқушыларды бағалау үшін онлайн тестілеу немесе электронды портфолиоларды қолданудың төмендігі байқалды. Айта кету керек, технологиялар мен ресурстарға кең қол жетімділікке қарамастан, көптеген мұғалімдер дәстүрлі бағалау әдістерін қалайды. Бұл АКТ-ны қолдануға жеткіліксіз дайындықпен немесе сенімділікпен, сондай-ақ жаңа әдістерді игеруге мотивацияның немесе уақыттың болмауымен байланысты болуы мүмкін.

Алайда, осы шектеулерге қарамастан, сауалнамада кейбір оң тенденциялар анықталды. Кейбір мұғалімдер оқушыларға кері байланыс беру үшін электронды журналдар немесе онлайн платформалар арқылы АКТ-ны бағалау үдерісіне енгізе бастағанын атап өтті (сауалнамадан өткен респонденттердің 12%). Бұл критериалды бағалауда АКТ қолдануды одан әрі дамытудың әлеуетін көрсетеді. Мұғалімдердің сауалнамасы нәтижесінде, олардың көпшілігі бағалау процесінде АКТ-ны қолданбаса да, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану критериалды бағалаудың тиімділігі мен дәлдігін едәуір жақсартатындығы анықталды.

Бүгінгі таңда ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) мектептегі білім беру процесінің ажырамас бөлігі болып табылады. АКТ-ны тиімді пайдалану үшін қазіргі заманғы АКТ мүмкіндіктері мен шектеулерін ескеру, оқу мақсаттарына сәйкес АКТ-ны таңдай білу, бағдарламалық өнімдердің мазмұнын әдістемелік тұрғыдан дұрыс енгізу, оқу-әдістемелік және әртүрлі ақпараттық ресурстарда орналастыру үшін қажетті нысандағы әдістемелік материалдар дайындау қажет.

Бағалау қызметі тұрғысынан АКТ қолдану мыналарға мүмкіндік береді:

- бағалау қорытындысы бойынша оқу процесін тұрақты жедел басқаруды ұйымдастыру;
- бағалау рәсімдерін автоматтандыру, бағалау құралдарын әзірлеу, бағалау қорытындылары бойынша статистикалық деректерді өңдеу;
- бақылау іс-шараларын қашықтықтан және асинхронды түрде өткізу;
- емтихан тапсыратын оқушыларда оқытуды жүргізбейтін оқытушыларды тарта отырып, тәуелсіз бағалауды ұйымдастыру;
- мәліметтерді ұсынудың жеделдігін, олардың көрінуін және қолжетімділігін қамтамасыз ету;
- бағалаудың субъективтілігін төмендету;
- бағалау рәсімдерін жүргізуге және олардың нәтижелерін өңдеуге еңбек шығындарын азайту;
- оқушылардың оқу жетістіктері туралы ақпаратты барлық мүдделі тұлғаларға қажетті деңгейде ұсыну;

- тәртіп, құзыреттілік және еңбек әрекеті тұрғысынан нәтижені бағалауды ұйымдастыру.

Оқушылардың оқу іс-әрекетіне ынтасын арттыруға бақылау іс-шараларының ашықтығы мен бағалау нәтижелері бойынша ұйымдастырушылық-әдістемелік материалдардың болуы, оқу жетістіктерінің көрінуі, АКТ құралдарымен қамтамасыз етілген тапсырмаларды қашықтықтан орындау мүмкіндігі ықпал етеді.

АКТ-ны пайдалану оқытуды жекелендіруге, қалыптастырушы бағалауды және өзін-өзі бағалауды ұйымдастыруға бірқатар қосымша мүмкіндіктер береді. Жаңа интерактивті оқыту және бағалау құралдары (форумдар, кейс-стади, веб-квесттер) білім алушылардың сапалы өзге де белсенділігін - олардың ақпаратты игеру барысында шығармашылық өзара іс-қимылын, жаңа өнім жасауды (демонстрациялық материалдарды, презентацияларды, бейнелерді және т.б. бірлесіп дайындау) және оны ілгерілетуді көздейді [3]. Жаңа мүмкіндіктер бағалау процедураларында (соның ішінде өзін-өзі бағалауда) бейнелерді (бейне кейстер, вебинарлар және талдауға жататын типтік жағдайларды қамтитын фильм фрагменттері) және дамытушы компоненті бар онлайн тесттерді, мысалы, тестілеу нәтижелерін кейіннен талдаумен және эссе жазумен пайдалануға мүмкіндік береді [4]. Интернет-сервистер оқушылардың бірлесіп жұмыс істеуі үшін виртуалды аймақты пайдалана отырып қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыруға мүмкіндік береді [5]. Бұл қызмет барысында білім алушылардың ақпараттық құзыреттіліктері дамиды [6].

Оқыту нәтижелерін бағалау процесінде АКТ бағалау құралдарын әзірлеу, бағалау шараларын жүзеге асыру, оқу процесін ұйымдастыру ретінде пайдаланылады және мектептің ақпараттық-білім беру ортасының негізі болып табылады. Оның жұмысының тиімділігі ұйымның материалдық-техникалық қамтамасыз етілуіне және оқытушылардың біліктілігіне байланысты болады.

Оқыту мен басқару құралы ретінде АКТ-ны кешенді пайдалану білім беру үдерісі субъектілерінің ақпараттық қажеттіліктерін толық қанағаттандыратын білім беру ұйымының ақпараттық-білім беру ортасын құру және сәйкес оқыту үлгілерін қолдану кезінде мүмкін болады [7].

Біздің талдауымыз критериалды бағалауда АКТ-ны қолданудың айтарлықтай артықшылықтары бар екенін көрсетті. Бұл технологиялар оқушылардың білімін объективті бағалауды қамтамасыз етіп қана қоймайды, сонымен қатар олардың ақпараттық сауаттылық, сыни ойлау және тапсырмаларды шешуге шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. Мектептердегі күнделікті сабақтарға АКТ енгізу кезінде біз білім беру процесінің тиімділігін едәуір арттыра аламыз. Алайда, айқын артықшылықтарға қарамастан, көптеген мұғалімдер өздерінің педагогикалық тәжірибесінде АКТ-ны әлі толығымен қолданбайды. Бұл жағдайды өзгерту үшін білім беру процесіне АКТ енгізу бойынша арнайы курстар мен тренингтер өткізу, сондай-ақ мұғалімдер үшін тиісті жағдайлар мен ресурстар жасау қажет.

Қорытындылай келе, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды критериалды бағалауға интеграциялау білім беру жүйесін жетілдіру жолындағы маңызды қадам болып табылатынын атап өткен жөн. АКТ-ны қолдануда мұғалімдердің хабардарлығын арттыру және қолдау болашақ ұрпақтың табысты дамуы мен оқуына ықпал ететін тиімді және инновациялық оқу ортасын құруға көмектеседі.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020 – 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000988>
2. Руководство по критериальному оцениванию для учителей основной и общей средней школ: учебно-методическое пособие // АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы». Под ред. И.О. Можяевой, А.С. Шилибековой, Д.Б. Зиеденовой. – Астана. – 2016.
3. Емельянова И. Н. Формирование и оценка качества профессионального образования в контексте компетентностной модели обучения // Образование и наука. - 2015. - № 1 (120). - С. 56

4. Могилевкин Е. А., Садон Е. В., Новгородов А. С. Студент как субъект профессионального развития: инструментальные средства формирования и контроля компетенций // Территория новых возможностей // Вестник Владивостокского государственного университета экономики и сервиса. - 2013. - № 5 (23). - С. 101-112.

5. Землянская Е. Н. Формирующее оценивание образовательных результатов студентов // Психологическая наука и образование psyedu.ru. - 2015. - Т. 7. - № 4. - С. 103-114.

6. Кручинин М. В., Кручинина Г. А. Формирование общекультурных и профессиональных компетенций студентов вуза средствами проектной деятельности в условиях информатизации образования: личностно-ориентированный подход // Современные проблемы науки и образования. - 2015. - № 3. - С. 376-385.

7. Стариченко Б. Е. Синхронная и асинхронная организация учебного процесса в вузе на основе информационно-технологической модели обучения // Педагогическое образование в России. - 2013. - № 3. - С. 23

МӘЛІМЕТТЕР ҚОРЫН БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕ ҚОЛДАНУ БАРЫСЫ

Рашид Талғат Ержанұлы

r.talgat1996@mail.ru

7M01511-Информатика білім беру бағдарламасының агистранты

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекші – К.У. Кариева

Бұл мақала MS Access-те ақпараттық технологиялардың технологиялар терминдерінің глоссарийінің мәліметтер қорын әзірлеуді және оны информациялық технологиялар студенттерін оқытуда қолдануды қарастырады. Ғылыми жұмыста білім беруде глоссарийлерді қолдану саласындағы қолданыстағы зерттеулерге шолу және мәліметтер қорының тиімділігін талдау ұсынылған. Нәтижелер мұндай мәліметтер қорын пайдалану студенттердің техникалық терминологияны түсіну деңгейін арттыруға және оқу үдерісін жеңілдетуге көмектесетінін көрсетеді. Ұсынылған ұсынымдар оқу мақпараттық технологияларериалдарын әзірлеу және информациялық технологияларика саласындағы білім беру үдерісін жақсарту үшін пайдалы болуы мүмкін.

Түйінді сөздер: мәліметтер қоры, глоссарий, ақпараттық технологиялардың технологиялар терминологиясы, MS-Access, техникалық терминология, оқу үдерісі, ақпараттық технологиялардың технологиялар, құрылымдық оқыту, мәліметтер қорын әзірлеу, интеграция, білім беру технологиялары.

Ақпараттық технологиялардың технологиялар саласындағы заманауи білім тек нақты білімді игеруді ғана емес, сонымен ақпараттық технологиялар осы саланың негізгі аспектілерін анықтайтын мамандандырылған терминдер мен ұғымдарды белсенді қолдануды қамтиды. Бұл тұрғыда ақпараттық технологиялар терминдерінің ыңғайлы және ақпараттық технологиялардың глоссарийін құру информациялық технологияларика саласында оқитын студенттер үшін білім беру үдерісінің қажетті элементіне айналады. Бұл мақала информациялық технологияларика студенттерін оқытуға арналған және әртүрлі ақпараттық технологиялар терминдерінің анықтамалары мен түсіндірмелерімен танысуға бағытталған глоссарий түріндегі мәліметтер қорын әзірлеуге арналған. Мәліметтер қорын құру мен басқарудың кең мүмкіндіктері бар Microsoft Access бағдарламалық жасақтамасының көмегімен жасалады. Бұл мәліметтер қорын құрудың мақсаттық технологиялары информациялық технологияларика студенттеріне ақпараттық технологиялар терминдерінің кең анықтамаларына қол жеткізуді қамтамасыз ету болып табылады, бұл оларға өткен тақырыптарды жақсы түсінуге, сондай-ақ оқу бағдарламасын сәтті игеру үшін қажетті лексикалық құралдарды иеленуге көмектеседі.

Глоссарийдің мәліметтер қорын құру саласында әртүрлі технологияларды қолдануға болады. Ж. Кларктың зерттеуі (2017) қолданудың қарапайымдылығы мен икемділігіне назар